

Investigating the Relationship between Spiritual Intelligence and Self-Efficacy with the Mediating Role of Self-Compassion in Students

Fatemeh Tahmasebiboldaji^{1*}

1. Master of Medical Education, Center for Educational Studies and Development, Ahvaz University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

Journal Info:

Volume1, Issue3 Autumn 2022
Pages: 31-41

Article Dates:

Receive: 2022/07/08
Accept: 2022/09/24
Published: 2022/12/21

Keywords:

Spiritual Intelligence, Self-Efficacy, Self-Compassion, Students.

Purpose: The purpose of this research was to investigate the relationship between spiritual intelligence and self-efficacy with the mediating role of self-compassion in students.

Method: The current research was applied in terms of purpose and descriptive and correlational in terms of method. The statistical population of the present study included all male students in the 9th district of Tehran who were studying in the second period of secondary school in the academic year 2022-23. Therefore, the sample size of the research was determined based on Kline's point of view of 300 people. In order to sample with the purposeful and available sampling method, the statistical sample of the research was selected by referring to the first secondary schools of the 9th district of Tehran. The tools used to collect information included Schwartz's General Self-Efficacy Questionnaire (1995), King's Spiritual Intelligence Questionnaire (2008), and Neff's Self-Compassion Questionnaire (2003). The collected data were analyzed with AMOS and SPSS software and structural equation model.

Findings: The direct effect of spiritual intelligence on self-compassion ($\beta = 0.27$ and $t = 3.11$) is significant. Also, the direct effect of spiritual intelligence on self-efficacy ($\beta = 0.30$ and $t = 3.25$) is significant. Finally, the direct effect of self-compassion on self-efficacy ($\beta=0.33$ and $t=3.41$) is also significant. The indirect effect of spiritual intelligence on self-efficacy is 0.09 and the total effect is 0.39.

Conclusion: Therefore, it can be concluded that in the relationship between spiritual intelligence and self-efficacy, the variable of self-compassion as a mediator can strengthen this relationship.

Article Cite:

Tahmasebiboldaji F. (2022). Investigating the Relationship between Spiritual Intelligence and Self-Efficacy with the Mediating Role of Self-Compassion in Students, Journal of Psychological Dynamics in Mood Disorders. 1(3): 31-41

بررسی رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی با نقش میانجی خودشفقت‌ورزی در دانش آموزان

فاطمه طهماسبی بلداجی *^{ID}

۱. کارشناسی ارشد آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اهواز، اهواز، ایران.

اطلاعات نشریه:

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۱
صفحات: ۳۱-۴۱

تاریخ های مقاله:

دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۱۷
پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۰۲
انتشار: ۱۴۰۱/۰۹/۳۰

واژگان کلیدی:

هوش معنوی، خودکارآمدی، خودشفقت‌ورزی، دانش آموزان.

هدف: هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی با نقش میانجی خودشفقت‌ورزی در دانش آموزان بود.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، پژوهشی توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش آموزان پسر منطقه ۹ شهر تهران بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ در دوره دوم مقطع متوسطه مشغول به تحصیل بودند. از این رو، حجم نمونه پژوهش بر اساس دیدگاه کلاین ۳۰۰ نفر تعیین شد. به منظور نمونه‌گیری با شیوه نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس با مراجعه به مدارس دوره اول متوسطه منطقه ۹ تهران، نمونه آماری پژوهش انتخاب گردید. ابزار استفاده شده برای گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شوارتز (۱۹۹۵)، پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) و پرسشنامه خودشفقت‌ورزی نف (۲۰۰۳) بود. داده‌های گردآوری شده با نرم افزار AMOS و SPSS و مدل معادلات ساختاری تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: اثر مستقیم هوش معنوی بر خودشفقت‌ورزی ($\beta = 0/27$ و $t = 3/11$) معنادار است. همچنین اثر مستقیم هوش معنوی بر خودکارآمدی ($\beta = 0/30$ و $t = 3/25$) معنادار می‌باشد. سرانجام، اثر مستقیم خودشفقت‌ورزی بر خودکارآمدی ($\beta = 0/33$ و $t = 3/41$) نیز معنادار است. اثر غیر مستقیم هوش معنوی بر خودکارآمدی $0/09$ و اثر کل $0/39$ به دست آمده است.

نتیجه‌گیری: بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی، متغیر خودشفقت‌ورزی به عنوان میانجی‌گر می‌تواند این رابطه را تقویت کند.

استناد به مقاله:

طهماسبی بلداجی ف. (۱۴۰۱). بررسی رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی با نقش میانجی خودشفقت‌ورزی در دانش آموزان، پویایی روانشناختی در اختلال های خلقی (۳): ۳۱-۴۱.

مقدمه

آموزش و پرورش هر کشوری سهم مهم و اساسی در سرنوشت اجتماعی و سیاسی و فرهنگی آن کشور دارد. تقویت بنیه علمی و تربیتی کشور، انتقال فرهنگ به آیندگان و حفظ میراث گذشتگان، تقویت اراده ملی، ایجاد بینش سیاسی صحیح، برقراری روابط اجتماعی، تقویت پایه‌های اقتصادی، همه از جمله کارکردهای نظام تربیتی است که مدرسه می‌تواند در رسیدن به آن‌ها نقش مهمی داشته باشد؛ بنابراین، شکوفایی مدرسه از جمله حساس‌ترین و حیاتی‌ترین رسالت‌های تربیتی است (امیری، ۱۴۰۰). مهم‌ترین و اصلی‌ترین رسالت مدرسه دانش‌آموزانی هستند که سرمایه‌گذاری اصلی و اولیه باید بر روی آنان متمرکز شود. نظام آموزشی با تربیت نسلی روبه‌روست که باید آن‌ها را برای زندگی اجتماعی آماده کند، بی‌توجهی به شرایط و اقتضات و ضروریات زندگی اجتماعی باعث می‌شود یادگیرندگان مهارت‌های لازم را در تطبیق خود با جامعه نیاموخته باشند و دچار آسیب جدی شوند (نجاتی فر و همکاران، ۱۴۰۰). دانش‌آموزان هر کشور از جمله آینده‌سازان آن به حساب می‌آیند. از آنجا که مهم‌ترین وظیفه دانش‌آموزان مطالعه و موفقیت تحصیلی است، یکی از مهم‌ترین وظایف آنان مطالعه و موفقیت تحصیلی است (پسکو^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). بر خلاف گذشته که تصور می‌شد توانایی یادگیری هر فرد تابعی از میزان هوش و استعداد ذاتی اوست در چند سال اخیر این نظریه در میان روان‌شناسان قوت گرفته است که با وجود نقش عوامل تعیین‌کننده عوامل ذاتی نظیر هوش و استعداد در یادگیری، عوامل غیر ذاتی دیگری نیز در این رابطه مهم قلمداد می‌شوند و به این مسئله به صورت تک بعدی نگریسته نمی‌شود. در همین راستا، متغیرهایی مانند خودکارآمدی، هوش معنوی و خوشفقت‌ورزی از جمله مواردی هستند که توجه متخصصان آموزش و پرورش و روان‌شناسان را به خود جلب کرده‌اند (کافیلد^۲ و همکاران، ۲۰۲۰).

صاحب‌نظران حوزه روانشناسی تحصیلی معتقدند اهداف اساسی هر نظام آموزشی فراهم آوردن شرایط و استفاده از شیوه‌های نوین و مفید است تا فراگیران به کمک آن‌ها بتوانند، حداکثر توانمندی‌های خود را بروز داده و به موفقیت‌های بیشتری نائل آیند. در این راستا می‌توان به مفهوم خودکارآمدی برای به حداکثر رسانیدن توانمندی‌ها اشاره نمود. خودکارآمدی^۳، سازه اصلی نظریه شناختی بندورا^۴ می‌باشد (بندورا، ۱۹۸۶؛ ۱۹۹۷؛ ۲۰۰۶؛ ۲۰۱۲) و به برداشت افراد از توانایی خود برای انجام کار و فعالیت اشاره دارد. بر این اساس، افراد تمایل دارند که به فعالیت‌هایی بپردازند که در انجام آنها احساس اطمینان کنند و اگر افراد در مورد انجام یک فعالیت احساس عدم توانایی کنند، به طور معمول از انجام آن اجتناب می‌کنند (ماریکوتیو و سولیا^۵، ۲۰۱۹). ادراک خودکارآمدی به انتظارات افراد در مورد توانایی‌شان برای عمل در موقعیت‌های آینده برمی‌گردد. افرادی با احساس خودکارآمدی بالا احتمالاً در برخورد با مسائل مشکل، بیشتر تلاش می‌کنند، در تلاش‌هایشان استقامت می‌ورزند، در طول انجام مسائل بیشتر آرام هستند تا برانگیخته باشند و افکارشان را تحلیلی‌ترانه سازمان می‌دهند (زاکاریا^۶، ۲۰۲۰). بندورا (۱۹۸۶) با تأکید بر کنش‌وری انسان در رابطه ضروری و متقابل بین سه ضلع انسان، محیط و رفتار، رابطه‌ی متقابلی را به تصویر کشید که در آن هویت و شخصیت فرد در حین کنش متقابل و مفهوم هستی‌شناختی^۷ "ارتباط"^۷ تبلور می‌یابد (رافیولا^۸ و همکاران، ۲۰۲۰). فرد در موقعیت جدید و با توسل به معیارهای عملکرد که به تدریج برای او به باور و عقیده تبدیل می‌شود، به استقبال مشکلات و مسائل می‌رود و با این آمادگی کارآمدی خود را تا حدودی تضمین می‌کند (هوانگ و هوی^۹، ۲۰۲۱). خودکارآمدی، به طور مستقیم با رفتارهای سالم در ارتباط است و به طور غیرمستقیم روی رفتارهای سالم در جهت رسیدن به اهداف، تأثیر می‌گذارد. خودکارآمدی روی چالش‌هایی که افراد با آن مواجه می‌شوند، اثر می‌گذارد. افراد با خودکارآمدی قوی اهداف مشکل‌تری را انتخاب می‌کنند، آن‌ها به جای آنکه به موانع اهمیت دهند روی موقعیت‌ها توجه می‌کنند (پریرا و جان^{۱۰}، ۲۰۲۰).

شفقت به عنوان یک متغیر هدف کلیدی شناسایی شده است، و برخی از نظر متخصصین شفقت را، یک مکانیزم در نظر گرفته‌اند که توسط آن مداخلات مبتنی بر پذیرش بر سلامت روان‌شناختی تأثیر می‌گذارد. نظریه مقدماتی و شواهد حاکی از آن است که ارتباط فرد با شفقت، وسیله‌ای مفید برای ارتقا سلامت، رفاه و انعطاف‌پذیری در بین متخصصان سلامت است (کانورسانو^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۰). با این حال، پژوهش‌های در این زمینه پراکنده هستند، به علاوه، درک مکانیزم‌های عملی مربوط به ارتباط بین خود شفقت ورزی و سلامت روانی محدود است. جنبه‌های مثبت آن با خوش‌بینی، شادکامی، خلاقیت

¹ Pascoe

² Kuhfeld

³ Self-efficacy

⁶ Bandura

⁵ Maricutoiu & Sulea

⁶ Zakariya

⁷ communication

⁸ Rafiola

⁹ Hoang & Huy

¹⁰ Perera & John

¹¹ Conversano

فردی، آزادی تجربه کردن و استرس پایین تر و تن انگاره^۱ پیوند خورده است (دی فابیو و ساکلوفسکی^۲، ۲۰۲۱). نف^۳(۲۰۰۳) شفقت خود^۴ را به عنوان سازه‌ای سه مولفه‌ای شامل مهربانی به خود^۵ در مقابل قضاوت کردن خود^۶، احساسات مشترک انسانی^۷ در مقابل انزوا^۸ و ذهن آگاهی^۹ در مقابل همانندسازی افراطی^{۱۰} تعریف کرده است (نف، ۲۰۲۳). رایاس^{۱۱}(۲۰۱۲) بر این باور است که این سازه به مثابه یک راهبرد تنظیم هیجانی موثر عمل می‌کند و زمینه شکل‌گیری احساسات و عواطف مثبت مانند مهرورزی فراهم می‌سازد. خودشفقت‌ورزی به معنای تجربه‌پذیری و تاثیرپذیر بودن، از رنج دیگران به گونه‌ای که فرد مشکلات و رنج‌های خود را قابل تحمل‌تر تصور کند، تعریف شده است (نف، ۲۰۱۷).

همچنین خودشفقت‌ورزی را می‌توان به عنوان یک راهبرد مقابله‌ای در نظر گرفت که در آن از تجربه هیجان‌های آزاردهنده و نامطلوب جلوگیری نمی‌شود (اوبرت^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۱)؛ بلکه تلاش می‌شود تا احساسات به صورتی مهربانانه مورد پذیرش واقع گردد و هیجان و احساسات منفی به هیجان‌های مثبت تغییر وضعیت پیدا کند و فرد راه‌های جدیدی برای مقابله پیدا می‌کند؛ به دیگر سخن، شفقت‌ورزی به خود توانایی روبرو شدن با شرایط سخت را فراهم می‌سازد و با آغوشی گرم به استقبال مسائل و رویدادهای فشارزا می‌رود (نف و همکاران، ۲۰۲۱). شفقت‌ورزی به خود بعنوان یک دیدگاه سبب ارتقا هیجان‌های منفی می‌گردد، به فرد اجازه می‌دهد تا با احساسات و هیجان‌های دشوار مقابله کند، به جای اینکه از آن‌ها اجتناب و یا در مقابل آن‌ها واکنش نشان دهد.

هوش معنوی^{۱۳}، به میزان استعداد یک فرد برای درک بعد غیر مادی انسان و میزان توانایی او در درک باورها و اشاره دارد و شامل توانایی حفظ تعادل فکری و آرامش درونی، هدایت شناختی انسان، داشتن عملکردی همراه با بصیرت و مهربانی می‌باشد (انوار، گانی و رحمان^{۱۴}، ۲۰۲۰). هوش معنوی، یکی از ابعاد جدید هوش انسان است که از آن برای حل مسائل مفهومی و ارزشی استفاده می‌شود و زمینه باور افراد را می‌سازد. بسیاری از روانشناسان معتقدند که هوش معنوی توانایی رفتار کردن با دلسوزی و دانایی در حین آرامش درونی و بیرونی، صرف نظر از پیشامدها و رویدادهاست چرا که سبب می‌شود همه چیز آن‌طور که هست دیده شود. افراد با هوش معنوی در حین قضاوت، توانایی منصفانه و دلسوزانه رفتار کردن را دارند (کسی^{۱۵} و همکاران، ۲۰۲۲). هوش معنوی نوعی سازگاری و رفتار حل مشکل است که فرد را در جهت هماهنگی با پدیده‌های اطراف و دست‌یابی به یکپارچگی درونی و بیرونی یاری می‌نماید و باعث بهبود عملکرد می‌شود. ایمنوز معنویت را از زاویه هوش مورد توجه قرار می‌دهد و بیان می‌کند که: هوش معنوی، چارچوبی برای شناسایی و سازمان‌دهی مهارت‌ها و توانمندی‌های مورد نیاز است. به گونه‌ای که با استفاده از معنویت میزان انطباق‌پذیری فرد افزایش می‌یابد (سامول^{۱۶}، ۲۰۲۰). از هوش معنوی تعاریف متعددی شده است اما تمام این تعاریف انعطاف‌پذیری در مقابل تغییرات، درس گرفتن از شکست‌ها، معنا و هدف در کار، خودآگاهی، خلاقیت و توسعه سازمان تأکید می‌کنند که در این‌جا به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود (کینگ و لی، ۲۰۱۹). برخی هوش معنوی را این‌طور تعریف می‌کنند: هوش معنوی زمانی بروز می‌کند، که ما بتوانیم معنویت را با زندگی روزانه خود تلفیق کنیم. هوش معنوی کمک می‌کند که فرد بتواند سرچشمه‌ی پنهان عشق و شادی را که هرروزه به‌سوی استرس و اضطراب زندگی می‌رود پیدا کند، به‌منظور برآوردن معنا در زندگی، کارکنان به‌ویژه مدیران باید اهمیت کارشان را نشان داده و بینشی فراهم کنند که چرا بشر نیاز دارد در هرکاری که انجام می‌دهد معنایی بیابد و از آن‌جا که نیاز به افزایش معنای معنوی در زندگی برای مواجهه با مشکلات دنیوی وجود آرد، سازمان‌ها به‌ویژه مراکز خدماتی باید این جستجو را در نظر داشته باشند، سازی اهداف، ارزش‌ها و معنای فعالیت‌ها، نه تنها معنای ما و فعالیت را دگرگون می‌کند بلکه بسیاری از جستجوها و نیازهای بی‌ارزش افراد در جامعه را کاهش می‌دهد و به افراد می‌فهماند که وقت و انرژی خود را صرف اهداف والا و مؤثر می‌کنند (انوار و همکاران، ۲۰۲۰).

دوران مدرسه یکی از مهم‌ترین سال‌های تحصیلی است چراکه عادت به درس خواندن و تقویت پایه‌های درسی در این دوران شکل می‌گیرد و می‌توان آینده تحصیلی و شغلی درخشانی را برای خود رقم زد (دشتی پور، ۱۳۹۵). بنابراین و با توجه به مطالب گفته شده هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی با نقش میانجی خودشفقت‌ورزی در دانش آموزان بود.

¹ body image

² Di Fabio & Saklofske

³ Neff, KD.

⁴ self-compassion

⁵ self-kindness

⁶ self-judgment

⁷ common humanity

⁸ isolation

⁹ mindfulness

¹⁰ over-identification

¹¹ Reyes, M. R.

¹² Ewert

¹³ spiritual intelligence

¹⁴ Anwar, Gani & Rahman

¹⁵ Kessi

¹⁶ Samul

روش شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، پژوهشی توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش آموزان پسر منطقه ۹ شهر تهران بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ در دوره دوم مقطع متوسطه مشغول به تحصیل بودند. از این رو، حجم نمونه پژوهش بر اساس دیدگاه کلاین ۳۰۰ نفر تعیین شد. به منظور نمونه‌گیری با شیوه نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس با مراجعه به مدارس دوره اول متوسطه منطقه ۹ تهران، نمونه آماری پژوهش انتخاب گردید. ابزار استفاده شده برای گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شوارتز (۱۹۹۵)، پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) و پرسشنامه خودشفقت‌ورزی نف (۲۰۰۳) بود.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شوارتز (۱۹۹۵). پرسشنامه خودکارآمدی عمومی توسط شوارتز و جروسالم در سال ۱۹۹۵ ساخته شده است. این پرسشنامه شامل ۱۰ عبارت است که بر اساس مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای تنظیم شده است: اصلاً صحیح نیست = ۱، به‌سختی صحیح = ۲، تقریباً صحیح = ۳، کاملاً صحیح = ۴. نمره‌گذاری هر فرد در مقیاس درجه‌بندی برابر است با مجموعه نمره‌های وی در تمام سؤال‌ها و از این رو دامنه نمرات این آزمون در طیفی از یک تا ۴۰ قرار دارد. سازنده پرسشنامه همسانی درونی پرسشنامه خودکارآمدی عمومی را بر پایه پایایی آلفای کرونباخ بین ۰/۷۵ تا ۰/۹۰ اعلام کرده است. در ایران نیز روایی و پایایی این پرسشنامه در پژوهش‌های متعددی تأیید شده است و در این پژوهش آلفای کرونباخ عدد ۰/۸۱ را نشان داد.
۲. پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸). پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) توسط دیوید بی کینگ ساخته شد. این پرسشنامه ۲۴ سؤال و ۴ خرده مقیاس تفکرانتقادی وجودی، معناسازی شخصی، آگاهی متعالی و گسترش خودآگاهی دارد. سؤال‌های پرسشنامه روی یک طیف ۵ درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) تنظیم شده است. نمره هر خرده مقیاس برابر با مجموع نمرات هریک از سؤال‌های آن خرده مقیاس و نمره کل پرسشنامه برابر با مجموع نمرات خرده مقیاس‌ها است. در این پژوهش نمره کل پرسشنامه در نظر گرفته شد. نمره‌های بالا نشان دهنده هوش معنوی بالا یا وجود چنین ظرفیتی است.
۳. پرسشنامه خودشفقت‌ورزی نف (۲۰۰۳). این مقیاس دارای ۲۶ گویه است با یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (تقریباً هرگز تا تقریباً همیشه)، با سؤالاتی مانند: (من درباره اشتباهات و بی‌کفایتی‌های خود به قضاوت می‌نشینم و آنها را تایید نمی‌کنم. وقتی که در مورد بی‌کفایتی‌هایم فکر می‌کنم، بیشتر احساس تنهایی می‌کنم و فکر می‌کنم متفاوت از بقیه افراد جهان هستم)، شفقت‌ورزی به خود را می‌سنجد روایی و پایایی پرسشنامه شفقت‌ورزی به خود توسط نف در سال ۲۰۰۳ از روش آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۲ به دست آمده است و تحلیل عاملی تاییدی درستی عوامل استخراج شده را تایید کرد. روایی همگرا و واگرایی مقیاس خود شفقت‌ورزی از طریق اجرای مقیاس حرمت خود و پرسشنامه‌های افسردگی و اضطراب بک محاسبه شد و نتایج معنادار بود. هم‌چنین همسانی درونی مقیاس خود شفقت‌ورزی برحسب ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد و با ضریب همبستگی ۰/۷۰ مورد تایید قرار گرفت. ضریب همبستگی معنادار ۰/۸۹ بین نمره‌های دو نوبت آزمون با فاصله ۱۰ روز، حاکی از پایایی بازآزمایی بالای مقیاس است.

شیوه اجرا

پس از تعیین حجم نمونه پژوهش‌گر به نمونه‌گیری به روش هدفمند و در دسترس مبادرت ورزید و تا جایی که ۲۰۰ پرسشنامه تکمیل گردد به کار خود ادامه داد. در نهایت داده‌های به دست آمده از طریق تکمیل پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS و AMOS و ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت تا فرضیه پژوهش آزموده شود.

یافته‌ها

از لحاظ یافته‌های جمعیت‌شناختی پژوهش حاضر جنسیت تمامی شرکت‌کنندگان پسر و میانگین (انحراف معیار) سن شرکت‌کنندگان ۱۶/۵۳ (۱/۳۷) سال بود. در جدول زیر یافته‌های آمار توصیفی پژوهش حاضر گزارش شده است.

جدول ۱. یافته‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کشیدگی	چولگی
خودکارآمدی	۲۶/۶۳	۲/۳۳	۰/۷۷	-۰/۴۹

جدول ۱. یافته‌های آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

خودشفقت‌ورزی	۷۳/۴۹	۱۰/۹۱	-۰/۶۲	-۰/۳۳
هوش معنوی	۵۰/۰۷	۷/۲۹	۱/۵۲	۰/۹۶

همان طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، میانگین (انحراف معیار) نمرات شرکت‌کنندگان در خودکارآمدی ۲۶/۶۳ (۲/۳۳)، خودشفقت‌ورزی ۷۳/۴۹ (۱۰/۹۱) و هوش معنوی ۵۰/۰۷ (۷/۲۹) به دست آمد. همچنین، مقادیر کشیدگی و چولگی همگی عددی بین -۲ تا +۲ را نشان می‌دهد که به معنای برخوردار بودن از توزیع طبیعی می‌باشد. در ادامه نتایج آزمون همبستگی پیرسون گزارش شده است.

جدول ۲. نتایج ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳
۱. خودکارآمدی	۱		
۲. خودشفقت‌ورزی	۰/۲۹۳*	۱	
۳. هوش معنوی	۰/۳۰۴*	۰/۲۸۸*	۱

* $p < 0.05$

نتایج جدول فوق حاکی از آن است که ضریب همبستگی پیرسون برای رابطه میان خودشفقت‌ورزی و هوش معنوی، خودشفقت‌ورزی و خودکارآمدی و هوش معنوی و خودکارآمدی در سطح ۰/۰۵ حاکی از آن است که روابط میان تمامی متغیرها به صورت مستقیم و معنادار است. در ادامه شاخص‌های نیکویی براز گزارش گردیده است.

جدول ۳. شاخص‌های نیکویی برازش مدل

مدل	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	NFI	CFI	NNFI
سه عاملی	۲/۹۵	۰/۰۷۷	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۹۱	۰/۹۴	۰/۹۴

مطابق نتایج گزارش شده در جدول فوق، مقدار نسبت مجذور کای به درجه آزادی کوچک‌تر از ۳ و شاخص‌های شاخص‌های NFI، CFI، AGFI، GFI بالاتر از ۰/۹ و شاخص RMSEA کمتر از ۰/۱ به دست آمد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت مدل پیشنهاد پژوهش برازش مناسب و مطلوبی دارد. از این رو در ادامه و در جدول زیر برآورد ضرایب اثرات مستقیم بین متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

جدول ۴. برآورد ضرایب اثرات مستقیم میان متغیرهای پژوهش

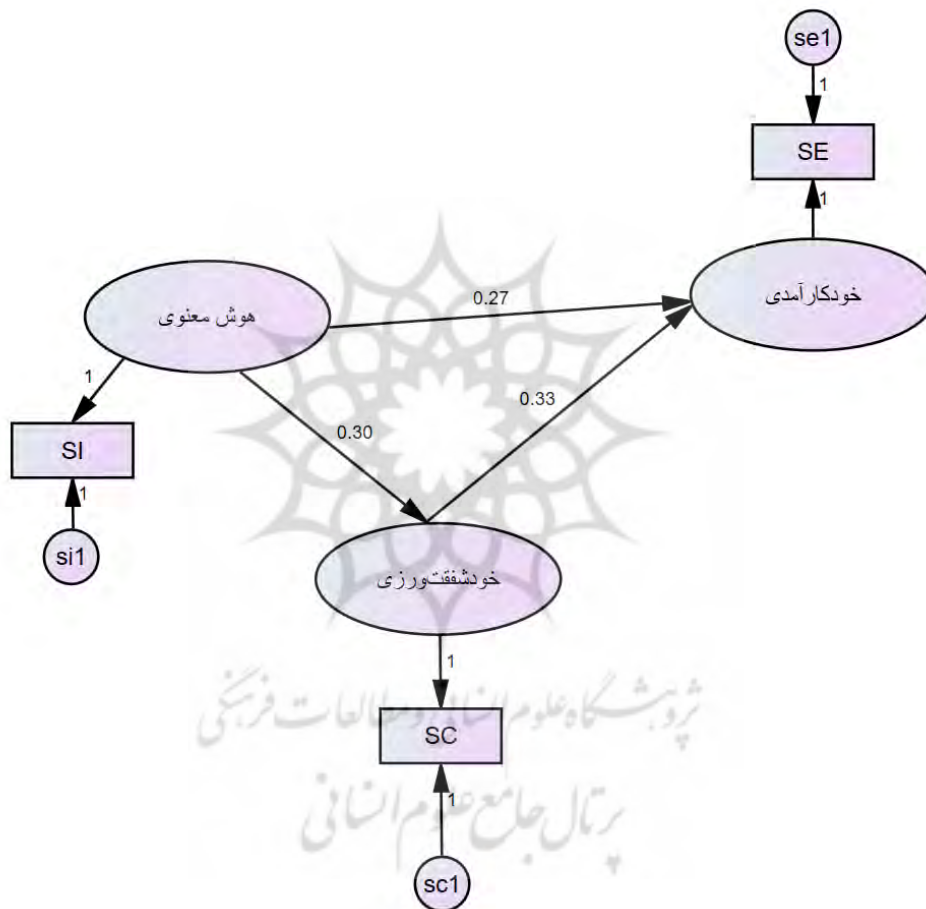
اثر از متغیر	برآوردها بر متغیر	پارامتر استاندارد شده (بتا)	خطای استاندارد	t	نتیجه
هوش معنوی	خودشفقت‌ورزی	۰/۲۷	۰/۰۲	۳/۱۱	$P < 0.05$ (تایید)
خودکارآمدی	خودکارآمدی	۰/۳۰	۰/۰۵	۳/۲۵	$P < 0.05$ (تایید)
خودشفقت‌ورزی	خودکارآمدی	۰/۳۳	۰/۰۳	۳/۴۱	$P < 0.05$ (تایید)

همانطور که مشاهده می‌شود، در جدول فوق پارامتر استاندارد شده، خطای استاندارد برآورد و نتایج آزمون t گزارش شده است. با توجه به مقادیر به دست آمده در این جدول، اثر مستقیم هوش معنوی بر خودشفقت‌ورزی ($\beta = 0.27$ و $t = 3.11$) معنادار است. همچنین اثر مستقیم هوش معنوی بر خودکارآمدی ($\beta = 0.30$ و $t = 3.25$) معنادار می‌باشد. سرانجام، اثر مستقیم خودشفقت‌ورزی بر خودکارآمدی ($\beta = 0.33$ و $t = 3.41$) نیز معنادار است. در ادامه و در جدول زیر و با لحاظ کردن خودکارآمدی در مدل پژوهش حاضر به عنوان متغیر میانجی، ضرایب استاندارد شده اثرات مستقیم، غیر مستقیم و اثر کل متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

جدول ۵. ضرایب استاندارد شده اثرات مستقیم، اثرات غیرمستقیم و اثرات کل متغیرهای مدل

اثر	برآوردها متغیرها	اثرات		نتیجه
		مستقیم	غیرمستقیم	
هوش معنوی	خودشفقت‌ورزی	۰/۲۷	-	۰/۲۷ ($P < ۰/۰۵$ تایید)
	خودکارآمدی	۰/۳۰	۰/۰۹	۰/۳۹ ($P < ۰/۰۵$ تایید)
خودشفقت‌ورزی	خودکارآمدی	۰/۳۳		۰/۳۳ ($P < ۰/۰۵$ تایید)

با توجه به یافته‌های گزارش شده در جدول فوق، می‌توان مشاهده نمود که اثر غیر مستقیم هوش معنوی بر خودکارآمدی ۰/۰۹ و اثر کل ۰/۳۹ به دست آمده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی، متغیر خودشفقت‌ورزی به عنوان میانجی‌گر می‌تواند این رابطه را تقویت کند. در شکل زیر مدل نهایی پژوهش به همراه اثرات مستقیم نشان داده شده است.

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی و نقش میانجی خودشفقت‌ورزی در دانش آموزان شد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از ضرایب همبستگی و مدل معادلات ساختاری نشان داد رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی دانش آموزان پسر مقطع اول متوسطه معنادار است. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که خوشفقتی در رابطه میان هوش مصنوعی و خودپنداره تحصیلی نمونه آماری پژوهش نقش میانجی ایفا می‌کند. این یافته‌ها با نتایج به دست آمده در مطالعات توشیقی و همکاران (۱۴۰۱)، ابراهیمی میمند و همکاران (۱۳۹۹)، نف (۲۰۲۳)، ایورت و همکاران (۲۰۲۱)، لیائو و همکاران (۲۰۲۱) و کینگ و دسیکو (۲۰۱۹) همسو بود.

در تبیین نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل آماری یافته‌ها می‌توان گفت از نظر کینگ (۲۰۰۹)، در بررسی گسترده ادبیات هوش معنوی از چهار مؤلفه اصلی حمایت می‌شود: مؤلفه اول هوش معنوی شامل تفکر انتقادی در معنا، هدف و دیگر مسائل وجودی یا ماوراءالطبیعه است (کینگ، ۲۰۰۹) تفکر انتقادی

را به‌عنوان مفهوم‌سازی، کاربرد، تجزیه و تحلیل، ترکیب و یا ارزیابی اطلاعات حاصل از مشاهده، تجربه، تعمق، استدلال و یا ارتباط به‌صورت فعالانه و ماهرانه توصیف می‌کنند (کینگ و دسیکو، ۲۰۱۹). برخی تفکر انتقادی وجودی را " توانایی برای ایجاد معنا براساس درک عمیق از پرسش‌های وجودی و آگاهی و توانایی جهت استفاده از سطوح مختلف آگاهی در حل مسئله" توصیف می‌کنند. مسائل وجودی موضوعاتی مانند مرگ و مسائلی پس از آن و همچنین بررسی منشأ و هدف از زندگی را شامل می‌شود (سامول، ۲۰۲۰). دومین مؤلفه‌ی به‌عنوان توانایی ایجاد معنای شخصی و هدف در تمام تجربیات فیزیکی و روانی تعریف می‌شود و شامل ظرفیت ایجاد و مهارت یافتن در اهداف زندگی است. مانند تفکر وجودی، معنای شخصی مکرراً به‌عنوان مؤلفه‌های معنویت توصیف شده است (انوار و همکاران، ۲۰۲۰). سومین مؤلفه، شامل ظرفیت ادراک ابعاد متعالی از خود (به‌عنوان مثال خود متعالی)، دیگران و دنیای مادی (برای مثال دنیای غیرمادی) در طول حالت‌های طبیعی و بیداری از هشیاری است. در تعاریف معنویت، تعالی امری معمول است. در حقیقت آگاهی متعالی توانایی احساس بعد معنوی زندگی را بیان می‌کند (سامول، ۲۰۲۰). آخرین مؤلفه هوش معنوی مدل کینگ، توانای ورود به حالت‌های معنوی هشیاری (به‌عنوان مثال، آگاهی خاص، آگاهی کیهانی، وحدت) در حیطه اختیارات خود است. به‌عقیده (کسی و همکاران، ۲۰۲۰)، از دیدگاه روانشناختی، تمایز بین آگاهی متعالی و گسترش حالت هشیاری به‌خوبی حمایت شده است (کینگ و دسیکو، ۲۰۰۹). از نظر (کینگ، ۲۰۰۷)، این مؤلفه توانایی ورود به حالت‌های اوج یافته هشیاری مطلق، هشیاری نامتناهی، وحدت و یکپارچگی می‌باشد (کینگ، ۲۰۰۹). از سوی دیگر، خودشفقت ورزی در برابر شکست و ناکامی و رنج فرد همان طور که نف (۲۰۰۳) توصیف کرده است در چهار چوب سه مؤلفه مجزا که هر یک از مؤلفه‌ها قطب مخالفی هم دارند و در واقع هریک جایگزین مثبتی برای نحوه‌ای که فرد نسبت به خود فکر و احساس و باور دارد و توصیفی جایگزین برای اتفاقاتی که در زندگی رخ می‌دهد است (ایورت و همکاران، ۲۰۲۱): الف) مهربانی با خود توانمندی فرد برای مهربان بودن با خود فارغ از موفقیت‌ها و شکست‌هاست. این عامل نیاز دارد که فرد توانمندی‌ها و نقایص خود را با درک و همدلی بپذیرد. در سوی دیگر این طیف خود قضاوتگری است که عیب‌ها، شکست‌ها و نقایص فرد بدون بخشش مورد قضاوت و انتقاد قرار می‌گیرد. ب) احساسات مشترک انسانی، توانمندی است که فرد در می‌یابد که تجربیاتش جهان شمول است و دیگر انسان‌ها نیز تجربیات مشابهی دارند، درمقابل فرد خود را در تجربه برخی هیجان‌ها و مشکلات تنها و مجزا از دیگر انسان‌ها می‌بیند. پ) ذهن آگاهی توانمندی است که فرد نسبت به احساسات و افکار موجود و نقایص و کمبودهای خود، ذهن آگاه است. در صورت نبود این توانمندی فرد به بزرگنمایی و نشخوار این افکار و احساسات می‌پردازد که منجر به محصور گشتن فرد با این افکار می‌گردد و با منجر به اجتناب از این موضوعات می‌شود (نف، ۲۰۱۷؛ ۲۰۲۳). خودشفقت ورزی وضوح و دقت خودارزیابی را بیشتر می‌کند چرا که فرد برای جلوگیری از قضاوت‌های بی‌رحمانه خود نیازی به پنهان کردن نقایص و اشتباهاتش ندارد؛ هم‌چنین فرد برای رسیدن به اهداف و استانداردهای ایده‌آل خود نیازی به خود انتقادی‌های سهمگین نیز ندارد؛ البته بدین معنی نیست که بدون توجه و عمل اصلاحی از آنها میگذرد بلکه خودشفقت ورزی با پذیرفتن مسئولیت اشتباهات گذشته و تشویق و صبوری برای رفتارهای مورد نیاز برای اهداف دلخواه همراه است (فراری و همکاران، ۲۰۱۹). مبحث خودکارآمدی در آراء بندورا، در نهایت به اندیشه عاملیت انسان منتهی می‌شود که در آن فرد با رویکردی مثبت نسبت به توانایی‌های خود عناصر شناختی- رفتاری قصدمندی، پیش‌اندیشی، واکنش‌سازی و خودتأملی، و هشیاری را در عمل به‌عنوان هسته کارآمدی خود به‌منصه‌ی ظهور می‌رساند (پرفیتی، ۲۰۲۲). خودکارآمدی، قضاوت افراد در مورد توانایی‌هایشان برای سازمان‌دهی و اجرای یک سلسله کارها برای رسیدن به اهداف و عملکردهای مورد نظر است (هاجوفسکی و همکاران، ۲۰۲۰). خودکارآمدی، به حس کنترل هر فرد روی محیط و رفتار و وابسته است و باوری شناختی است که تعیین می‌کند، آیا رفتار می‌تواند تغییرات لازم را ایجاد کند؟ چه میزان تلاش لازم است؟ و تا کی می‌توان در مقابله با موانع و شکست مقاومت کرد؟ (هامر و همکاران، ۲۰۲۱). در نتیجه منطقی به نظر می‌رسد که خودشفقت‌ورزی رابطه میان هوش معنوی و خودکارآمدی را میانجی‌گری کند.

هر پژوهشی دارای محدودیت‌هایی است و پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنی نبود. از جمله این محدودیت‌ها استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارشی به منظور جمع‌آوری اطلاعات بوده به طوری که باید گفت این روش جمع‌آوری اطلاعات سبب می‌گردد که پژوهش‌گر از صحت و دقت بودن داده‌های گردآوری نشده نتواند اطمینان حاصل کند چرا که ممکن است شرکت‌کنندگان به دلایل مختلفی همچون عدم رعایت اصل صداقت، خوب نشان دادن خود، خطا در پر کردن پرسشنامه و بی‌حوصلگی در تکمیل آن پرسشنامه را به طور دقیق و درست پر نکنند. همچنین در این پژوهش از شیوه نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد که این باعث می‌شود همچون سایر پژوهش‌های علوم انسانی و علوم اجتماعی نتوانیم نمونه را به طور قطعی به کل جامعه تعمیم دهیم. بنابراین اکیداً پیشنهاد می‌گردد که در استفاده از نتایج این پژوهش و تعمیم آن جوانب احتیاط با دقت رعایت گردد.

با توجه به محدودیت‌های پژوهش پیشنهاد می‌گردد پژوهش‌گران متغیرهای به کار رفته شده در این پژوهش را با متغیرهای دیگر مورد بررسی قرار دهند و از جوامع آماری متفاوت با ویژگی‌های جمعیتی متفاوت (جنسیت، مقطع تحصیلی، شهر و ...) استفاده کنند. همچنین پیشنهاد می‌شود از نتایج به دست آمده در این پژوهش در طراحی مدل‌های جامع‌تر استفاده گردد. به علاوه، نتایج حاصل شده از این پژوهش می‌تواند در تهیه و تدوین پروتکل‌های آموزشی، مشاوره‌ای و درمانی مفید واقع گردد لذا پیشنهاد می‌شود در ساخت بسته‌های آموزشی ادغامی از نتایج این پژوهش استفاده گردد. همچنین این

نتایج می‌تواند در جلسات مشاوره و درمان برای شناخت بهتر و بیش‌تر مراجعین سودمند باشد. از سوی دیگر پیشنهاد می‌گردد متخصصین از ابزار استفاده شده در پژوهش حاضر در کار خود استفاده نمایند.

ملاحظات اخلاقی: در تمام مراحل پژوهش سعی شد اصول اخلاقی مورد توجه قرار گیرد. ضمن دادن آزادی انتخاب به شرکت‌کنندگان و دادن اطمینان جهت رعایت اصول رازداری، سعی بر آن بود تا به حریم شخصی زندگی افراد احترام گذاشته شود.

تعارض منافع: بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

سهم نویسندگان: نگارش مقاله تماماً توسط نویسندگان بصورت مشترک و برابر انجام گرفته است.

تشکر و قدردانی: از همه افراد شرکت‌کننده در پژوهش و همه افرادی که در اجرای این پژوهش همکاری داشتند تشکر و قدردانی می‌شود.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی سامان یافته است.

References

- Anwar, M.A., Gani, A.M.O & Rahman, M.S.E. (2020). Effects of spiritual intelligence from Islamic perspective on emotional intelligence. *J. Islamic Account. Bus. Res.*, (11), 216–232
- Bandura, A. (1986). The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *Journal of social and clinical psychology*, 4(3), 359-373.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman.
- Bandura, A. (2004). Cultivate self-efficacy for personal and organizational effectiveness.
- Bandura, A. (2006). Guide for constructing self-efficacy scales. In F. Pajares & T. Urdan (Eds.), *Adolescence and education: Vol. 5. Self-efficacy and adolescence* (pp. 307–337). Greenwich, CT: Information Age.
- Bandura, A. (2012). On the functional properties of perceived self-efficacy revisited. *Journal of management*, 38(1), 9-44.
- Conversano, C., Ciacchini, R., Orrù, G., Di Giuseppe, M., Gemignani, A., & Poli, A. (2020). Mindfulness, compassion, and self-compassion among health care professionals: What's new? A systematic review. *Frontiers in psychology*, 11, 1683.
- Di Fabio, A., & Saklofske, D. H. (2021). The relationship of compassion and self-compassion with personality and emotional intelligence. *Personality and individual differences*, 169, 110109.
- Ewert, C., Vater, A., & Schröder-Abé, M. (2021). Self-compassion and coping: A meta-analysis. *Mindfulness*, 12, 1063-1077.
- Ferrari, M., Hunt, C., Harrysunker, A., Abbott, M. J., Beath, A. P., & Einstein, D. A. (2019). Self-compassion interventions and psychosocial outcomes: A meta-analysis of RCTs. *Mindfulness*, 10, 1455-1473.
- Hajovsky, D. B., Chesnut, S. R., & Jensen, K. M. (2020). The role of teachers' self-efficacy beliefs in the development of teacher-student relationships. *Journal of school psychology*, 82, 141-158.
- Hammer, M., Scheiter, K., & Stürmer, K. (2021). New technology, new role of parents: How parents' beliefs and behavior affect students' digital media self-efficacy. *Computers in Human Behavior*, 116, 106642.
- Hoang, N. T., & Huy, D. T. N. (2021). Determining factors for educating students for choosing to work for foreign units: Absence of self-efficacy. *Jett*, 12(2), 11-19.
- King, D. B & DeCicco, T. L. (2009). A viable model and self-report measure of spiritual intelligence. *International journal of transpersonal studies*, 28(1), 8.
- King, D. B. (2008). *Rethinking claims of spiritual intelligence : A definition , model, & measure*. Unpublished masters thesis. Trent university. Peterborough, Ontario, Canada.
- King, D. B. (2009). *Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model, and measure*. ProQuest
- King, D.B. (2008). "Personal Meaning Production as a Component of Spiritual Intelligence", Paper submitted for presentation at The 5th Biennial International Conference on Personal Meaning.
- Kuhfeld, M., Soland, J., Tarasawa, B., Johnson, A., Ruzek, E., & Liu, J. (2020). Projecting the potential impact of COVID-19 school closures on academic achievement. *Educational Researcher*, 49(8), 549-565.
- Liao, K. Y. H., Stead, G. B., & Liao, C. Y. (2021). A meta-analysis of the relation between self-compassion and self-efficacy. *Mindfulness*, 12, 1878-1891.
- Maricuțoiu, L. P., & Sulea, C. (2019). Evolution of self-efficacy, student engagement and student burnout during a semester. A multilevel structural equation modeling approach. *Learning and Individual Differences*, 76, 101785.
- Masonbrink, A. R., & Hurley, E. (2020). Advocating for children during the COVID-19 school closures. *Pediatrics*, 146(3).
- Neff, K. D. (2023). Self-compassion: Theory, method, research, and intervention. *Annual review of psychology*, 74, 193-218.
- Neff, K.D., & Germer, C. (2017). Self-Compassion and Psychological Wellbeing. In J. Doty (Ed.) *Oxford Handbook of Compassion Science*, Chap. 27. Oxford University Press.
- Neff, KD(2003).Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self Identity*, 2(2): 85-102.

- Neff, KD(2009). The role of self-compassion indevelopment: A healthier way to relate to oneself. *Hum Dev.*52(4): 211-214.
- Pascoe, M. C., Hetrick, S. E., & Parker, A. G. (2020). The impact of stress on students in secondary school and higher education. *International journal of adolescence and youth*, 25(1), 104-112.
- Perera, H. N., & John, J. E. (2020). Teachers' self-efficacy beliefs for teaching math: Relations with teacher and student outcomes. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101842.
- Prifti, R. (2022). Self-efficacy and student satisfaction in the context of blended learning courses. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 37(2), 111-125.
- Rafiola, R., Setyosari, P., Radjah, C., & Ramli, M. (2020). The effect of learning motivation, self-efficacy, and blended learning on students' achievement in the industrial revolution 4.0. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (ijET)*, 15(8), 71-82.
- Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1995). Generalized self-efficacy scale. J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston, Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs, 35, 37.
- Zakariya, Y. F. (2022). Improving students' mathematics self-efficacy: A systematic review of intervention studies. *Frontiers in Psychology*, 13, 986622.

